

Cieľom úspešného chovu je zdravé teľa

V malebnom prostredí Zlatnickej doliny sa v Skallickej kolibe zišli chovatelia a odborníci na chov mäsového dobytká zo Slovenska i z Českej republiky, aby na 1. chovateľskom dni mäsového simentála diskutovali o aktuálnych problémoch.

SKALICA. Touto akciou, o ktorej sme vás informovali v minulom čísle ROLNÍCKYCH NOVÍN, firma MOVIS – AGRO, AK, spol. s r. o. Skalica v spolupráci so Zväzom chovateľov mäsového dobytká na Slovensku a svojimi českými partnermi naštartovala úspešné chovateľské podujatie.

Cieľom je zdravé teľa

Praktický veterinárny lekár MVDr. Ondřej Bečvář, ktorý pracuje ako klinický inštruktor na americkej univerzite vo Virgínii sa v praktickej prezentácii zamerl na zdravotné problémy v pôrodnom a popôrodnom období v chovoch mäsového dobytká.

Ako uviedol, cieľom chovu je teľa, ktoré pri odstavě váži 200 až 250 kg. Získať 80 - 90 % teliat z kráv zaradených do reprodukcie, čo v praxi znamená, že zo 100 kráv zaradených do reprodukcie by mala vzniknúť aspoň 75- až 80-percentná gravidita (pôrodov) a z toho maximálna stratovosť do 5 % od narodenia do odstavu. Do tohto finálneho čísla sa ráta zabrezávanie, strata pri otelení a od otelenia do odstavu. To je podľa odborníka ekonomicky únosný cieľ.

Veľmi dôležitá je správna voľba obdobia telenia, respektíve pripúšťania. Výhod a nevýhod jednotlivých období je veľa, každý chovateľ sa preto musí rozhodnúť sám. Môže vychádzať zo skúseností najlepších fariem, kde dosahujú 80 až 90 % odstavených teliat

Hadrava 18, Nýrsko, 34022, ČR, becvarendrej@gmail.com

„Kondícia v jeseni predchádzajúceho roku rozhoduje o tom, ako budú kravy zabrezávať v nasledujúcom zapúšťacom období,“ hovorí MVDr. Ondřej Bečvář.

z kráv zaradených do reprodukcie, avšak ako zdôrazňuje, neplatí to paušálne. Pri príprave na pôrod upozornil najmä na 60 dní pred pôrodom - na obdobie, v ktorom sa definuje kvalita a množstvo mledziva a naštartováva sa laktácia. Tá vo finálnej fáze rozhoduje o prírastku teliat, najmä v prvých 2 mesiacoch po otelení. V tomto kritickom období z pohľadu teľaťa sa však treba starať aj o matku, aby zabrezli, pretože o úspešnosti zabrezávania sa rozhoduje už v tomto období pred otelením.

Pravidlo

Podľa skúseného veterinára platí pravidlo, ktoré vychádza z výskumu i zo skúseností chovateľov: Kondícia v jeseni predchádzajúceho roku rozhoduje o tom, ako budú kravy zabrezávať v nasledujúcom zapúšťacom období (optimálne kondičné skóre u jalovic je 5 a u kráv 6 bodov). Dôležité je preto sledovať kondíciu na konci pastevnej sezóny.

To, čo ovplyvňuje zdravotný stav teliat a potom schopnosť kráv zabrezávať je definovanie sezóny telenia. Obdobie telenia je pre chovateľa mäsového dobytká najťažšie, preto je cieľom, aby bolo čo najkratšie. Vytvára sa tak uniformná kolekcia teliat pri odstavě, čo má pozitívny efekt na ekonomiku. Ako MVDr. Ondřej Bečvář uviedol, aspoň 95 % gravidít by sa malo získať počas troch cyklov. Cyklus trvá 21 dní, takže v priebehu 63 dní by mal chovateľ získať 95 % gravidných kráv. To definuje obdobie telenia, čo je žiaľ, na mnohých farmách zatiaľ len utópiou. Dalším cieľom je, aby stratovosť teliat od pôrodu do odstavu bola do 5 %, a to bez mŕtvonarodených teliat. Reálne číslo, včítane mŕtvonarodených teliat, je podľa odborníka do 10 %.

Stejky z kastrátov

Ondřej Bečvář sa podielil aj o svoje skúsenosti s fungovaním fariem v USA a roz-

hovoril sa i na tému rozdielnosti kvality a chuti našich a severoamerických stejky. Ako uviedol, ich odlišnosť je daná tým, že hovädzina, ktorá sa v USA predáva na stejky, má väčšie mramorovanie a vyšší obsah tuku. Je to preto, že stejky pochádzajú z kastrátov, pretože býky pri odstavě alebo už pri narodení kastrujú. Súčasne s kastráciou sa im implantujú rastové hormóny - progesterónové implantáty, ktoré v podstate nahrádzajú funkciu testosterónu, aby nepriberali, ale aby prírastky orientovali viac do svala a v závere výkrmu do vnútrosvalového tuku. Volkom sa implantáty dávajú v priebehu výkrmu ešte raz.

Podľa jeho slov, hoci v EÚ platí zákaz používania rastových implantátov, v posledných 2 rokoch možno už aj v ČR kúpiť americké stejky, pretože hovädzie mäso sa do Európy importuje. Ako však jedným dychom dodáva, existuje množstvo štúdií potvrdzujúcich neškodnosť takto ošetrovaného mäsa a na ilustráciu uviedol, že vo vajčičku sa nachádza asi 10-krát viac progesterónu ako v implantovanej hovädzine na gram hmoty a sám konzumáciu tohto mäsa preferuje. Americká hovädzina je aj výrazne mladšia, pričom porážková hmotnosť mladých býkov vo veku 16 - 18 mesiacov nepresahuje 630 kg. Je to preto, lebo u starších kastrátov dochádza k horšej konverzii krmív. Nie je to teda len kulinársky, ale i ekonomický dôvod. Šľachtené býky na mramorovanie sú v posledných 6 mesiacoch veku finišované len na monodiéte (kukurica siláž, sója) a ich mäso je vyzreté, čo sa podľa odborníka v Európe dosť preceňuje.

Zaistenie reprodukcie

Ing. Pavel Káčer z plemnárskkej firmy Jihočeský chovatel a. s., České Budějovice, ktorý spolupracuje so skalickým chovom MOVIS – AGRO, AK, spol. s r. o. a podieľal sa aj na organizácii chovateľského dňa mäsového simen-

tála, sa v prednáške zamerl na otázky súvisiace s reprodukciou.

Ako uviedol, podmienkou pre rozmnožovanie je plodnosť - schopnosť mať

životašopné potomstvo. Z 80 % je reprodukcia daná podmienkami prostredia - primeranou výživou kráv a zvládnutým odstavom teliat. Keď sú kravy chudé, zadržujú lôžka, sú problémy so zapustením, mledzivo je problematické a telatá nie sú životašopné. Dôležitý je dobrý zdravotný stav z pohľadu infekcií, zvládnutie popôrodného obdobia, zostavenie reprodukčného skupín. V kritickom období, akým je obdobie státiť nasucho, musia mať zvieratá k dispozícii kvalitnú, hygienicky nezávadnú krmnú dávku, vyrovnanú i z hľadiska makroprvkov a energie. Výber a príprava býkov do plemenitby, ktorej súčasťou je vyšetrovanie zdravia, plodnosti i končatín, sa musí robiť pred každou pripúšťacou sezónou. Pavel Káčer poukázal na výhody i nevýhody prirodzenej plemenitby a inseminácie, ako aj na efektívnu vyťaženosť býkov v stáde. Podľa jeho slov, na dosiahnutie efektívneho telenia by mal plemenný býk obskakať 30 plemenníc. To je pre býka bezpečná hranica, pretože treba rátať s rezervou, ak by býk v procese pripúšťania zlyhal. Vhodné je mladého býka vo veku 15 - 16 mesiacov zakúpiť rok dopredu a prvú sezónu ho nechať skakať na vzorke 8 až 15 plemenníc, a až na druhý rok k nemu pridať viac zvierat, aby sa aklimatizoval a mal do-

statok energie. Dôraz treba klásť i na obdobie regenerácie, lebo ako hovorí - býk nie je traktor.

Kontrola úžitkovosti

Jan Kopecký, riaditeľ plemennej knihy z Českého svazu chovateľov masného skotu (ČSCHMS) informoval o význame kontroly úžitkovosti a výpočtu plemenných hodnôt pre šľachtenie.

Ako uviedol, chov mäsového dobytká, podobne ako u nás, sa v ČR začal vyvíjať v 70-tych rokoch dovozom herefordských zvierat. V súčasnosti je v ČR 21 plemien (12 základných) mäsového dobytká, na ktoré sú vedené plemenné knihy. Podľa jeho slov, pokles stavu kráv kopíruje obraz, aký máme v SR. Za posledných 15 rokov sa

ich počet znížil, avšak pozitívny je nárast masový plemien na súčasných 180-tisíc kráv bez trhovej produkcie mlieka, čo je vlastne tretina kráv v ČR (graf). Systém kontroly úžitkovosti mäsového plemien v ČR má dva stupne „A“ a „B“. Hodnotí sa priebeh pôrodu a pôrodná hmotnosť. Základným princípom je objektívne zisťovanie hmotností teliat v obdobiach vo veku 120, 210 a 365 dní. Súčasťou je lineárne hodnotenie (veľkosť a kapacita tela, osvalenie a úžitkový typ). Správne využitie plemenných hodnôt vedie ku zvyšovaniu genetických schopností zvierat i ekonomickej efektívnosti chovu a zlepšuje konkurencieschopnosť na trhu.

PATRIČIA DOLEŠOVÁ
FOTO – AUTORKA

Stavy plemenníc mäsového dobytká podľa plemien v ČR v centrálnej evidencii k 31.12.2012.

Plemeno		Podiel plem. 50 % a viac		Podiel plem. 88 % a viac	
Názov	Skr.	Jalovice	Kravy	Jalovice	Kravy
Charolais	CH	60 633	59 233	6 266	6 323
Aberdeen Angus	AA	27 523	29 398	4 860	5 696
Limousin	LI	25 130	19 428	2 367	1 827
Hereford	HE	9 329	11 626	1 467	1 907
Piemontese	PI	6 344	7 321	335	341
Blonde d' Aquit.	BA	7 212	6 660	577	878
Masný simentál	MS	8 402	6 451	8 253	6 218
Galloway	GA	2 801	2 802	454	523
Gasconne	GS	2 123	2 315	502	603
Highland	HI	1 543	1 729	659	715
Salers	SA	1 493	1 692	200	253
Belgické modré	BM	908	664	26	20
Ost. mäsové plem.	Z	1 355	1 622	102	123
Aubrac	UU	38	34	38	34
Parthenais	PP	23	17	23	17
Shorthorn	SS	12	11	12	11
Andorský hnedý	DD	3	5	3	5
Rouge de Pšes	MM	2	2	2	2
Brahman	F	0	1	0	0
Bazadais	BB	4	0	4	0
Texas Longhorn	TT	3	0	3	0
Vosgiene	VV	0	0	0	0
Celkom		154 881	151 011	26 153	25 496

Vývoj početného stavu kráv v ČR.

